

LANGUAGE POETRY IN AESTHETICS OF TURKISH

ŞİİR DİLİ OLARAK TÜRKÇENİN ESTETİĞİ ¹

Mustafa KARABULUT ²

ABSTRACT

Letters to the language of the material should be focused precisely on the language of literary texts. Unlimited in the sense of a literary language has the world. Literary language, the aesthetic side of a nation's language and original expression. It needed a special background and culture to better understand the literature because it is a special structure of the literary language. Because the basic features of literary metaphors in language, words include special relationship and original expressions. Turkish is the language that embodies all the characteristics of a large body of literary language with hundreds of years of experience required. When it looks at the Turkish-Islamic before Turkey's general course on the literature up to now seen a change and development. Turkish, figurative utterance should be in a literary language, analogies, but is rich in images and symbols, which also has a strong aesthetic of the main Unsui a literary language. Turkish associations need words because words are rich in terms of wealth and strength of the relationship between words shows the characteristics of both literary language. Literature of the Turkish language / investigation in terms of literary language, is a large topic as necessary. "The formation of the Turkish literary language" of information about the development of Turkish literary language, to transfer outlined and it is possible to interpret them. Turkish literary language, then continue with the development of written language, the administration of the first literary works. This paper is one of the world's oldest and most widely spoken language will focus on aspects of Turkish language and literature will be supported with these issues poems from the new Turkish literature. The purpose of this paper, the structure of Turkish aesthetic movement that formed the great works of literature with Turkish / is can be put forward and serve Turkish. So also with the idea that it is difficult or impossible to make literature and Turkish language will be presented from a different perspective.

Key Words: Poetic language, Turkish language, style, aesthetics.

ÖZET

Edebiyatın malzemesi dil olduğu için edebi metinlerin dili üzerinde hassasiyetle durulmalıdır. Edebiyat eserlerindeki dil sınırsız bir anlam dünyasına sahiptir. Edebî dil, bir milletin dilinin estetik ve orijinal tarafını bir ifade eder. Edebi dilin özel bir yapısı olduğu için edebiyat eserlerini daha iyi anlamak için özel bir birikime ve kültüre ihtiyaç duyulur. Çünkü edebi dilin temel özellikleri içerisinde mecazlar, sözcükler arasında özel ilişkiler ve orijinal anlatımlar yer alır. Türkçe, yüzlerce yıllık birikimiyle edebiyat dilinin gerektirdiği bütün özellikleri bünyesinde barındıran büyük bir dildir. İslamiyet'ten önceki Türk edebiyatından günümüze kadarki Türkçenin genel seyrine bakıldığında bir değişim ve gelişim görülür. Türkçe, bir edebi dilde bulunması gereken mecazlı söyleyişler, benzetmeler, imaj ve semboller bakımından zengin olmakla beraber, bir edebi dilin temel unsurlarından olan sağlam bir estetiğe de sahiptir. Çünkü Türkçe gerek kelime serveti ve sözcüklerin çağrışım zenginliği gerekse kelimeler arasındaki münasebetlerin sağlamlığı bakımından edebiyat dili vasıflarını gösterir. Türk dilinin edebi dil/edebiyat dili açısından araştırılması, gerekli olduğu kadar geniş bir konudur. "Türk edebî dilinin oluşumu" Türk edebî dilinin gelişimine ait bilgileri, ana hatlarıyla aktarmak ve onları yorumlamak mümkündür. Türk edebi dili, ilk edebi eserlerin verilmesinden sonra yazı dili ile birlikte gelişimini sürdürür. Bu yazıda dünyanın en eski ve en çok konuşulan dillerinden olan Türkçenin edebiyat dili yönü üzerinde durulacak ve bu husus Yeni Türk edebiyatından örnek şiiirlerle desteklenecektir. Bu bildirinin amacı, Türkçenin estetik yapısından hareketle Türkçeyle büyük edebiyat eserlerinin meydana getirildiğini/getirilebileceğini ortaya koymak ve Türkçeye hizmet etmektir. Böylece Türk dili ile edebiyat yapmanın zor veya imkânsız olduğuna dair düşünceye sahip olanlara da farklı bir bakış açısı ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şiir dili, Türk dili, üslup, estetik.

¹ Bu çalışma Nevşehir Hacı Bektaşî Veli Üniversitesi tarafından düzenlenen "1. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu'nda" sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. El-mek: mkarabulut@adiyaman.edu.tr

1. GİRİŞ

Dil, bir milletin kültürünün temel yapı taşlarından bir, hatta en önemlisidir. Aynı dili konuşan insanlar “millet” olma bilincinin ilk koşulunu yerine getirmiş olurlar. “Dil, duygu ve düşünceyi insana aktaran bir vasıta olduğu için, insan topluluklarını bir yığın veya kitle olmaktan kurtararak aralarında ‘duygu ve düşünce birliği’ olan bir cemiyet, yani ‘millet’ haline getirir.” (Kaplan, 2004: 39) Bu bakımdan bir milletin birlik ve beraberliğinin tesisinde dil birliğinin önemi büyüktür.

Türk dili, Türk milletinin binlerce yıl tarih sahnesinde yer almasında önemli rol üstlenmiştir. Türkçe, yazılı ve sözlü gelenekte sağlam bir yapıya sahiptir. Türk yazı dilinin ele geçen ilk örnekleri Orhun Abidelerinden günümüze kadar meydana getirilmiş metinler incelendiğinde Türkçenin zengin bir dil olduğu anlaşılır. Orhun Abidelerindeki dil estetiği, sonraki yüzyıllarda da varlığını devam ettirir. Ahmet Yesevi’nin hikmetlerindeki estetik yapı, Yunus Emre’nin şiirlerindeki duru Türkçe ve Dede Korkut Hikâyelerindeki şiirsel anlatım bu hususa birkaç örnektir. Bunlardan başka, Türk kültür ve edebiyatında Türkçenin estetiğini ortaya koyan binlerce metinden söz etmek mümkündür.

2. YÖNTEM

Bu yazıda öncelikle edebî dil ve şiir dili hakkında bilgiler verildikten sonra Türk dilinin şiir estetiği üzerinde durulacaktır. Bu bakımdan metin merkezli bir yöntem tercih edilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Edebî Dil

Edebî eserlerin temelinde ifade, (edebî) dil ve üslûp bulunur. “Edebî metnin ifadesi, onun edebî diline ait özellikleriyle anlatılabilir ve edebî dil de, metnin üslup özelliklerini gündeme getirir.”³ Edebiyat bir dil sanatı olduğu için onun asıl malzemesi de dildir. “Her edebî eser, dilin anlamlı en küçük birimi olan kelimelerden; kelimelerin mana ve söz dizimi uyumu çerçevesinde hayat bulan ibare, deyim, cümlecik ve cümlelerden teşekkül eder.”⁴ Edebiyat eserini diğer sanat türlerinden ayıran en önemli unsur dildir. Edebî dil, barındırdığı mecaz, alegori, kinaye, teşbih, istiare, imge vb. unsurlara sahip olması ve yazarının üslûbundan izler taşımasından dolayı günlük dil ve ilim dilinden ayrılır.

Edebî dilin en önemli özelliklerinden biri, sözcüklerin genellikle temel anlamlarından uzaklaşmasıdır. Bu bakımdan edebî dilde yan ve mecaz anlamlar ön plana çıkar. “Bu noktada edebî dili, bir anlamda tabîî dilden bir ‘sapma’ olarak değerlendirmek de mümkündür.”⁵ Edebî dilde, sözcüklerin anlam, ses, duygu ve çağrışım değerleri söz konusudur. “Kısacası edebî dil, dilin altı fonksiyonundan biri olan şiirsel (poetique) fonksiyon üzerine kurulur. Bu

³ Mehmet Önal, “Edebî Dil ve Üslûp”, A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı 36, Erzurum, 2008, s.23.

⁴ İsmail Çetişli, Edebiyat Sanatı ve Bilimi, Akçağ Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2008, s.79.

⁵ Çetişli, a.g.e., s.80.

sebeple edebî dil, okuyucu veya dinleyicinin dikkatini, alıcı, sanatkâr, mesaj veya iletişimin sürdürülmesi üzerinde değil, bütünüyle kendisi üzerinde toplar.”⁶

Edebî eserin dili milli olması bakımından malzemesi beynelmilel olan diğer sanat dallarından ayrılır. Çünkü, edebî eserin yazarı genel olarak ait olduğu milletin diliyle yazar. Edebî dil, kendine özgü bir yapısı olan dildir. Diğer ilim dallarının kendine ait dilleri olması demek, onların dilinin edebî olduğunu göstermez. Tıp, hukuk, matematik vb. ilimlerin dilleri, edebî eserlerde olduğu gibi, edebî sanat, imge, yan, mecaz anlam vb. özellikler taşımaz. Ayrıca edebî eserlerde önemli yere sahip olan yazarın üslûbu bu ilimlerde bulunmaz. Edebî dil, genellikle mana gücü yüksek olan sözcüklerden teşekkül eder. “Edebiyatta kullanılan dilde kelimeler yalnız dış âlemdeki eşyayı göstermekle yetinmezler, onların yazarın yahut konuşanın ruhunu ve iç alemini yansıtmaya özelliği de vardır. Edebî dil yalnız bir beyanda bulunmaz, aynı zamanda okuyucuyu da etkileyecek onu ikna eden ve onda değişiklikler meydana getirir.”⁷ Edebî eserlerdeki dil insanın iç ve dış dünyasına hitap ettiği için, ilim dilinden ayrılır.

Edebî dil ifadesi edebiyat eserlerinde karşımıza çıkmakta olup edebî eseri oluşturan sözcükler arasında özel anlatım biçimleri bulunur. Edebî dil hakkında yazdığı makalede, ayrıntılı bilgiler veren İsmail Çetişli, edebî dil’in özelliklerini sıralar. Ona göre; “1- Edebî dilin kaynağı, milletin ortak dil hazinesidir; 2- Edebî dil, günlük hayatta kullanılan dil değildir; 3- Edebî dil, ilmî hayatta kullanılan dil değildir; 4- Edebî dil, ortak yazı dilini esas alır; 5- Edebî dil, işlenmiştir; 6- Edebî dil, zengindir; 7- Edebî dil, ferdîdir; 8- Edebî dil, “söz”dür; 9- Edebî dil, ortak/tabii dile göre sapmaz; 10- Edebî dil, muğlak ve kapalıdır; 11- Edebî dilin varlık amacı güzelliştir; 12- Edebî dil, bire bir tercüme edilemez...”⁸

3.2. Şiir Dili

Dilin belli başlı fonksiyonlarını şöyle sıralamak mümkündür:

- Heyecana bağlı fonksiyon
- Göndergesel fonksiyon
- Şiiriyet fonksiyonu
- İletişimi sürdürme fonksiyonu
- Dil ötesi fonksiyonu
- Alıcıyı harekete geçirme fonksiyonu

Bu fonksiyonlardan “Poetique” (şiiriyet) fonksiyonunda, gönderge mesajın kendisi olduğu için mesajın kendi dışında herhangi bir unsurla ilişkisi yoktur. “Mesaj, artık bir iletişim olayının vasıtası değil bir obje durumundadır. Sanat ve edebiyatta bu fonksiyonla karşılaşmaktayız. Bu sonuncuların yarattığı mesaj-objeler, yalnız kendi anlam dünyalarını taşıyıcı durumundadırlar ve ayrı bir gösterge sistemine bağlıdırlar.”⁹

Şiir, gerek kendine özgü bir dili oluşuyla gerekse estetik yapısı ve etkileme gücüyle diğer edebi türler içerisinde ayrı bir yeri vardır. “Şiir, özünü oluşturan şairin duygu ve

⁶ Çetişli, a.g.e., s.81.

⁷ Rene Wellek – Austin Warren, Edebiyat Biliminin Temelleri, (Çev. Ahmet Edip Uysal), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Birinci Baskı, Ankara, 1983, s.24.

⁸ İsmail Çetişli, “Edebiyat Dili / Edebî Dil”, Türk Yurdu Dergisi, Şubat-Mart, 2001, nu.162-163, s.116-124.

⁹ Şerif Aktaş, Edebiyat Üslûp ve Problemleri, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002, s.36.

düşünce dünyasındaki özgün imge ve tasarımları, kendine özgü bir dile, yapı ve biçime dönüştürerek aktarıp okuyucuyu etkilemeyi, duygulandırmayı amaçlar ve diğer yazın türlerine oranla çok daha az sözcük kullanarak yoğun anlamlar aktarır.”¹⁰ Bu bakımdan şiir dilini incelemek dilbilimsel yaklaşımı gerektirir.

Bir şairin en önemli aracı sözcüktür. “Şiir, sözcükleri ustaca kullanma sanatıdır, şair sözcükleri ustaca kullanan insandır.”¹¹ Sözcükler, gücünü onu kullananın hayal dünyasından, mizacından, hayat tecrübesinden alır. “Her insanın mizacı, hayat tecrübesi ve kültürü farklı olduğundan, aynı kelimeler muhtelif şahıslarda ayrı tesirler uyandırır. Münferit kelimelerin çağrışım kuvveti bir cümle içinde kullanılmadan çok daha geniş ve keyfidir. Contexte (bağlam), içinde kullanıldığı cümle, paragraf, sayfa, kelimelerin mânâlarını tayin ve tahdit eder. Fakat onlara yeni yeni mânâlar da kazandırır. Bir şiirdeki kelimelerin hepsinin birbirine tesiri vardır. Onların tek başlarına taşıdıkları mânâ ile, mısra, cümle veya bütün parça içindeki tesirleri birbirinden tamamıyla farklıdır.”¹²

Mehmet Kaplan üslup için “kelimelerin bir bütün hâlinde organizasyonu, Tanpınar’ın sevdiği tabirle söyleyelim, kristalizasyonudur.”¹³ der. Şiir dilinin kendine özgü bir yapısı ve disiplini vardır. Bu yapı içerisinde şiir kendine göre bir yol çizer. “Bunun için şiir dili genel dilin içerisinde yapılan özel bir yolculuktur. Bu yolculuk anında şair, kendi mizacına ve edebi anlayışına göre bir şiir dili oluşturur. Bir dilin dünyasında şairin kendisini söze dönüştürmesi, üslûba malik olması demektir. Şair için en önemli hususlardan birisi kendi üslûbunu oluşturmasıdır. Üslûbunu kuramayan şairler, şiir evinde kiracı konumundadır. Bunun için her şairin dünyasında üslûp sahibi olmak endişesi vardır.”¹⁴

3.3. Türk Dilinin Şiir Estetiği

Türk şiiri yüzlerce yıllık süreçte estetik yapısını muhafaza etmiştir. Biz Türkçenin estetik taraflarını Türkçe ile vücuda getirilmiş ilk eserler olan Orhun Abideleri’nde görmekteyiz. Bundan başka Divan ü Lügat’it-Türk, Kutadgu Bilig, Dede Korkut Hikâyeleri’nde de Türk dilinin zengin yapısı ile karşılaşırız. Türkçenin şiir estetiği, kıvraklığı ve inceliği Yunus Emre, Karacaoğlan ve Fuzuli’nin şiirlerinde üst seviyelere çıkar.

Türklerin İslamiyet’i kabul etmelerinden önceki döneme ait olup hece vezniyle ve saf Türkçeyle yazılmış olan şiirler arasında meşhur Alp Er Tunga Sagusu’nda Türkçenin şiiriyet gücünü görmekteyiz:

Alp Er Tonga oldi mü - Alp Er Tonga öldü mü?
İsiz aju kaldı mu - Kötü dünya kaldı mı?
Ödleğ ôçin aldı mu - Felek (böylece) öcünü aldı mı?
Emdi yürek yırtılır - Şimdi yürek parçalanıyor.

¹⁰ M. Osman Toklu, Şiir Dili ve Çevirisi, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003, s.9.

¹¹ Erdoğan Alkan, Şiir Sanatı, İnkılap Kitabevi, Birinci Baskı, İstanbul, 2005, s.592.

¹² Mehmet Kaplan, Tanpınar’ın Şiir Dünyası, Dergah Yayınları, 5.Baskı, İstanbul, 2006, s.180.

¹³ Kaplan, a.g.e., s.180.

¹⁴ Tarık Özcan, “Şinasi’nin Şiirinde Dil ve Üslûp”, Türk Dili, 658, 359-367, (Ekim 2006), s.359.

Yunus Emre, Türkçeye büyük hizmet etmiş büyük şairlerden biridir. Eserlerinde Türk diline verdiği önem kendini gösterir. “Yunus Emre dilin bütün olanaklarından faydalanarak çok canlı, akıcı ve yalın bir edebi dil meydana getirmiştir.”¹⁵

Yunus Emre Türkçenin edebiyat dili olmasında önemli rol üstlenir. Doğan Aksan Yunus Emre'nin şiirlerinde %13 ile % 22 arasında yabancı öge bulunduğunu belirtmiştir.¹⁶ Bu, onun sade Türkçeyi başarılı bir şekilde kullandığını gösterir. “Mesela Allah kelimesi Divan'da 20 kere geçerken Çalap 37, Tanrı ise 11 defa tespit edilmiştir. Cennet kelimesi yalnızca bir kere geçmiş, uçmak kelimesi ise 29 yerde tespit edilebilmiştir. Benzer şekilde cehennem 4, tamu kelimesi ise 14 kere geçmiştir. Yine, bugün unutulmuş olan sin ve sinle kelimeleri 19 defa kullanılmış, mezar veya kabir kelimesi ise kullanılmamıştır.”¹⁷

Hak Çalabum Hak Çalabum sencileyin yok çalabum
Günâhlarımız yarlığa iy rahmeti çok Çalabum

Gel imdi hicâbun aç senden ayrıl sana kaç
Sen de bulasın mi'râc sana gelür cümle yol

Yunus Emre teşbih ve mecazları kullanma hususunda da çok yeteneklidir. Mesela aşağıdaki beyitte kuş-nefes ilişkisinden yararlanarak hayatın geçiciliğini anlatmak istemiştir:

İşbu söze Hak tanıktır bu can gövdeye konuktur
Bir gün ola çıka gide kafesden kuş uçmuş gibi

Yunus Emre'nin şiirde kullandığı Türkçe bütün güzelliği ve etkileyiciliği ile günümüze kadar gelmiştir.

17. Yüzyılda yaşadığı zannedilen Karacaoğlan çok sade bir Türkçe kullanır. Şiirlerinin kelime hazinesi genellikle Türkçe veya Türkçeleşmiş sözcüklerden oluşur:

İncecikten bir kar yağar
Tozar Elif Elif diye
Deli gönül abdal olmuş
Gezer Elif Elif diye
...
Karac'oğlan eğmelerin
Gönül sevmez değmelerin
İliklenmiş düğmelerin
Çözer Elif Elif diye

Yahya Kemal Beyatlı, Türkçeye büyük önem veren, Türkçenin mükemmel bir dil olduğunu ifade eden şairimizdir. Türkçeyi “ağzımda annemin sütüdür” diye niteleyen şair,

¹⁵ Hasan Kavruk -Yaşar Akdemir, Yunus Emre'de Türkçe, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/3, Summer 2012, s.124.

¹⁶ Doğan Aksan, Yunus Emre Şiirinin Gücü, Bilgi Yayınevi, Ankara 2005.

¹⁷ <http://yee.org.tr/Yunus/tr/yunus-emre/yunus-emrenin-dili-6> (erişim: 23.05.2015)

“Bir sadefin içinde okyanusun bütün uğultusu hissedildiği gibi, Türkçeyi ifade etmeği deruhte eden sanatkârın kalbinde de bütün şiirimiz öyle uğuldamalıdır.”¹⁸ diyerek şairlerin sorumluluklarından da bahseder. “Şiir ile ses arasında kuvvetli bir bağ kuran, bu bağı, hemen bütün şiirlerinde korumaya büyük hassasiyet gösteren Yahya Kemal, gelenekten geleceğe akan temiz, duru ve kesintisiz bir Türkçenin sesini, arûzun o eşsiz âhengine taşırken son derece samimi ve başarılıdır.”¹⁹

Yahya Kemal, ahengi en çok önemseyen şairlerimizden biridir. O, şiirin bir nağme olduğunu, derûnî bir ahenk taşıması gerektiğini söyler. Ahenk, şiiri musikiye yaklaştıran en önemli unsurdur. Ancak şiirde ahenk oluşturmak, musiki icra etmek demek değildir. “Zira şiir gerçek musiki sanatının ses zenginliği, düzenliliği ve açıklığı ile rekabet edemez. Şiirde ahenk/musikiden ilk planda anladığımız ve anlamamız gereken husus, -kelimelerin anlam dünyasında da bulunan uyumdur.”²⁰

Türkçeyi kullanmada usta bir şair olan Yahya Kemal, herhangi bir modaya kapılmaksızın eserlerini kaleme alır. Şairin Türkçesi herhangi bir rastlantı sonucu ortaya çıkmamıştır. “Şair, Türkçenin Türkiye topraklarındaki güzelleşmesi tarihini adım adım takip ederek, milletimizin asırlar boyunca bu lisana verdiği güzellikteki sırları araştırmış, bulmuş ve onu terennüm etmiştir. Batı şiir lisanlarının kendi milli dehaları içinde asırlarca nasıl işlendiğini görüp, aynı ses ve söyleyiş üstünlüğünü Türkçeye de vermek için gereken yolları araştırmaktan doğan bu netice, şairin kendi dil ve sanat sevgisiyle kendi gayretiyle ve kendi lisan felsefesiyle elde edilmiştir.”²¹ Bu bakımdan Yahya Kemal’in Türkçenin zengin duyuş ve hayal dünyasını özümseyip gözler önüne koyduğunu söylemek mümkündür.

Yahya Kemal, şiirlerinde Türkçeyi pürüzsüz ve estetik bir şekilde kullanır. Onun “Ses” adlı şiirinde bu kullanımı görürüz:

“Yârab ne müsâvâtı ne hürriyeti ver
Hattâ ne o yoldan gelecek şöhreti ver
Hep neşve veren aşkı terennüm dilerim
Yârab bana bir ses yaratan kudreti ver”

Şair, bu şiirde Türkçemizin şiire akseden lirizmini, estetiğini, ifade kudretini yetmiş senelik bir ifade değişimden ve kopuştan sonra şiire kazandırmayı başarabilmiştir.²² Yahya Kemal, “Yârab bana bir ses yaratan kudreti ver” diyerek bir büyük arzusunu ortaya koymuştur. Yahya Kemal, “Türkçenin şiir diline yansıyan ses ve söz kudretinin en güzel numunelerini vermiştir.”²³

Bilal Aktan, “Yahya Kemal Beyatlı’nın Şiirlerinde Dil ve Ahenk” adlı makalesinde, şairin “Eski Şiirin Rüzgârıyla”, Rübâiler ve Hayyam Rübâilerini Türkçe Söyleyiş” ve “Kendi Gök Kubbemiz” adlı kitaplarındaki şiirlerde kullandığı sözcüklerin %43,3’ünün yabancı

¹⁸ Yahya Kemal Beyatlı, Edebiyata Dair, İstanbul 1971, s.10.

¹⁹ Rıfat Araz, Türk Şiirinde Türkçenin Estetiği, Bizim Külliye, Üç Aylık Kültür Sanat Dergisi, Aralık-Ocak-Şubat, 2006-2007, Sayı:31, s.48.

²⁰ İsmail Çetişli, Metin Tahlillerine Giriş/1-Şiir, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, s.31.

²¹ Nihad Sami Banarlı, Türkçenin Sırları, Kubbealtı Neşriyat, 17.baskı, İstanbul 2001, s. 124.

²² Ahmet Hamdi TANPINAR, Yahya Kemal, Berksoy Matbaası, İstanbul 1962, s.125.

²³ Rıfat Araz,agm., s.49.

kökenli olduğunu tespit eder. Ancak Aktan, bu oranın çok görülmemesi gerektiğini çünkü bu sözcüklerin çoğunun artık Türkçeleştiği için anlaşıldığını ifade eder.²⁴

Yavuz Bülent Bakiler, Türkçeyi gönlünde bir sevda olarak yaşatan usta bir şairdir. O, dil ile vatani aynı düzlemde telakki etmiş, Anadolu'nun her köşesini bir kültür hazinesi olarak algılamıştır. Onun "Malatya'dan Elazığ'a" başlıklı şiirinde mekân-insan bütünleşmesini sağlayan en önemli unsurlardan biri "dil"dir. Bu dil, adeta "bülbül şakıması, sümbül kokusu, Fırat'ta çağlayan bir köpüklü su"dur:

"Malatya'da Elazığ'da bizim dilimiz,
Kâşgarlı Mahmud'un güzel kamûsu.
Bülbül şakıması, sümbül kokusu,
Fırat'ta şelâle, bir köpüklü su"²⁵

Fazıl Hüsnü Dağlarca, Cumhuriyet devri Türk şiirinin en uzun süreli şiir kaleme alan şairidir. "Bir bulgucu ve deneycidir. Kendi şiir çizgisini yakalayan ve bunu sürekli olarak yenileyen güçlü bir şairdir."²⁶

Fazıl Hüsnü Dağlarca bütün eserlerinde Türkçeye büyük önem veren sanatçılardandır. "Türkçenin arı ve zengin bir şiir dili olması için çaba gösteren Dağlarca bir Türkçecidir."²⁷ Mehmet Kaplan'ın, "Şiirden düşünceye ulaşan güçlü bir şairdir."²⁸ dediği Türkçeyi Türk olmak, ayrılıkların en acısını da Türkçeden ayrılmak olarak gören Dağlarca, "Türkçem, benim ses bayrağım" diyerek Türkçeye verdiği önemi vurgular:

"Seslenir seni bana "Ova" m, "Dağ'ım,
Nere gitsem bulur beni arınmış.
Bir çağ ki akar ötelere,
Bir ak ... ki yüce atalar, bir al ... ki ulu oğullar,
Türkçem, benim ses bayrağım"

Dağlarca bir röportajında, "Türkçem bana şiir söyler. Türkçeyi dinliyorum o kadar, ben bir şey katmıyorum, bana yalnızca Türkçemin söylediğini yazmak kalıyor. Şiir en ulusal yapıdır. Uluslar, öz dillerine dayanan bu yapıyı korudukça ölümsüzleşir." diyerek Türkçenin şiir diline yatkın olduğunu da ifade eder.

4. SONUÇ

Türk şiiri ile Türk dili yüzyıllarca birlikte var olan, birbirini var eden, birlikte gelişen ve geleceğe taşınan iki unsurdur. Bu bakımdan geçmişi binlerce yıl öncesine uzanan bu iki unsuru birlikte düşünmek yanlış olmaz. Türk şiiri, güçlü köklere sahip bir şiir olup binlerce yıllık süreçte çok boyutlu bir şekilde günümüze gelmiştir. Türkçe, sözcük dağarcığı, yaygınlığı ve güçlü dil yapısı ile bilim ve sanat dili olmaya en uygun dillerdendir. Türk şiirini zenginleştiren, geleceğe taşıyan da aslında Türk dilinin zenginliğidir. Bu bakımdan Türk şiiri,

²⁴ Bkz. Bilal Aktan, Yahya Kemal Beyatlı'nın Şiirlerinde Dil ve Ahenk, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:14, Nisan 2006.

²⁵ Yavuz Bülent Bakiler, Harman, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 2010, s.61.

²⁶ Ramazan Korkmaz-Tarık Özcan, Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı, Grafiker Yayınları, Ankara 2009, s.299.

²⁷ Melike Uluçay, Destan Şairi Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Söz Varlığı, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/9 Summer 2014, s. 1025

²⁸ Mehmet Kaplan, Cumhuriyet Devri Türk Şiiri, Dergah Yayınları, İstanbul 1975, s.160.

Türk dilinden bağımsız düşünülemez. Türkçe, şiire sonsuz imkanlar veren, onun gelişmesine zemin hazırlayan bir dildir.

Türk dili edebiyatın hemen her türünde şaheserler ortaya çıkarmıştır. Bu yazıda bahsettiğimiz gibi Türkçe şiir dili olmaya oldukça uygundur. Şiirin en önemli özellikleri arasında yer alan ahenk, soyutlama ve imgesel anlatım için de ideal bir dildir. Bu bakımdan şiir dünyasında yer alan bütün unsurları rahatça karşılayabilecek bir zenginliğe sahip olan Türkçe; şairin duygu, düşünce ve hayal dünyasını ortaya koymada sınırsız bir zenginliğe sahiptir. Şüphesiz bu yazıda zikrettiğimiz şairlere birçok isim ekleyebiliriz: Özdemir Asaf, Edip Cansever, Oktay Rifat, İlhan Berk, Ece Ayhan, Hilmi Yavuz, Enis Batur, Gülten Akın, Küçük İskender, Necip Fazıl, Orhan Veli, Attila İlhan, Can Yücel'in, Cemal Süreya... Ancak burada biz bir sınırlama yapmak zorunda olduğumuz için sadece Cumhuriyet dönemi Türk şiirinden bazı şairleri inceleyebildik.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2005). Yunus Emre Şiirinin Gücü, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aktaş, Ş. (2002). Edebiyatta Üslûp ve Problemleri. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aktan, Bilal (2006), Yahya Kemal Beyatlı'nın Şiirlerinde Dil ve Ahenk, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:14.
- Alkan, Erdoğan (2005), Şiir Sanatı, İnkılap Kitabevi, Birinci Baskı, İstanbul.
- Araz, Rıfat (2007) Araz, Türk Şiirinde Türkçenin Estetiği, Bizim Külliye, Üç Aylık Kültür Sanat Dergisi, Aralık-Ocak-Şubat, Sayı:31.
- Bakiler, Yavuz Bülent (2010), Harman, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Banarlı, Nihad Sami (2001), Türkçenin Sırları, Kubbealtı Neşriyat, 17.baskı, İstanbul.
- Beyatlı, Yahya Kemal (1971), Edebiyata Dair, İstanbul.
- Çetişli, İsmail (2001) "Edebiyat Dili / Edebî Dil", Türk Yurdu Dergisi, Şubat-Mart, nu.162-163.
- Çetişli, İsmail (2008), Edebiyat Sanatı ve Bilimi, Akçağ Yayınları, 1. Baskı, Ankara.
- Çetişli, İsmail (2004), Metin Tahlillerine Giriş/1-Şiir, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Kaplan, Mehmet (1975), Cumhuriyet Devri Türk Şiiri, Dergah Yayınları, İstanbul.
- Kaplan, Mehmet (2006), Tanpınar'ın Şiir Dünyası, Dergah Yayınları, İstanbul.
- Kavruk Hasan - Yaşar Akdemir, Yunus Emre'de Türkçe, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/3, Summer 2012, s.124.
- Korkmaz, Ramazan-Özcan Tarık (2009), Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Özcan, Tarık (2006), "Şinasi'nin Şiirinde Dil ve Üslûp", Türk Dili, 658, 359-367.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi (1962), Yahya Kemal, Berksoy Matbaası, İstanbul.
- Toklu, S.-Osman, M. (2003), Şiir Dili ve Çevirisi, Akçağ Yayınları, Ankara, sayı 36, Erzurum.
- Önal, Mehmet (2008), "Edebî Dil ve Üslûp", A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi,
- Wellek, Rene – Warren, Austin (1983), Edebiyat Biliminin Temelleri, (Çev. Ahmet Edip Uysal), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.